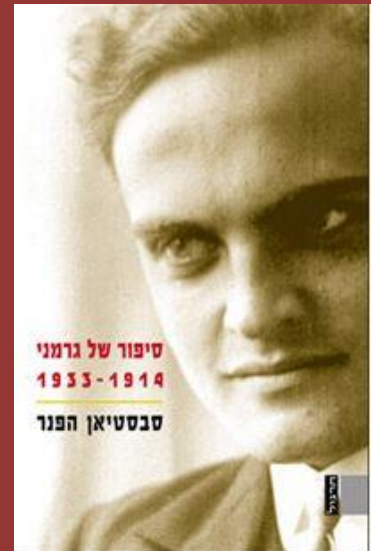

ב-2018 נציין את יום השנה ה-80 ל"ליל הבדולח", כפי שנקרא ליל ה-10 בנובמבר 1938 בכינוי הממעיט מחומרת האירוע. כמו כן, חלפו 85 שנים מאז ה-10 במאי 1933, היום בו נשרפו ספרים בברלין ובהמשך גם במקומות נוספים. במיינץ היה זה ב-23 ביוני. בספר זיכרונותיו "סיפורו של גרמני", שפורסם לאחר מותו, מתאר סבסטיאן הפנר את מהותו של הקברט הפוליטי-ספרותי בשנותיו של משטר הטרור הנאצי:

במידת מה זה מעיד כמובן גם נגדנו, מכיוון שבעקבות חוויה של פחד מוות וחוסר אונים סופני לא עלה בדעתנו פיתרון אחר מאשר להתעלם מזה, במידת האפשר, ולא להפריע לעצמנו להשתעשע. סבורני כי לפני מאה שנה, זוג צעיר היה יודע טוב יותר מה לעשות במצב כזה – אפילו רק ליל אהבים מדהים, מתובל בסכנת האובדן. לא העלנו בדעתנו לעשות מזה משהו מיוחד, ונסענו לקברט, משום שאיש לא מנע זאת בעדנו – ראשית, משום שהיינו עושים זאת כך או אחרת. ושנית, במטרה לחשוב פחות ככל האפשר על הבלתי-נעים. על פניו, ייתכן שזה מעיד על אופי קר רוח ונועז, אולם ככל הנראה היה זה בכל זאת סימן לחולשה רגשית מסוימת והראה כי לא היינו על הגובה באותו מצב – גם אם היה מדובר בסבל פסיבי בלבד. אם יורשה לי במעמד זה לעשות הכללות, היה זה אחד ממאפייניה המפחידים של ההיסטוריה הגרמנית החדשה – המרצחים לא נכחו במעשיהם, והקדושים המעונים נעדרו מסבלם. הכול קורה במעין מצב של תרדמה חלקית, עם תוכן רגשי דל ואומלל המסתתר מאחורי מפלצתיות אובייקטיבית: שמעשי רצח מתבצעים באווירה של מעשי קונדס של ילדים טיפשים, שהשפלה עצמית ומוות מוסרי מתקבלים בתור תקרית ביניים קטנה ומפריעה, ואפילו המוות הפיזי על קידוש השם מקבל משמעות גסה של "חוסר מזל". בתוך כך, אנו מתוגמלים על קהות החושים שלנו יתר על המידה בימים אלה, שכן דווקא צירוף המקרים הולך אותנו אל הקטקומבות, והייתה זו החוויה השנייה יוצאת הדופן בערב זה. באנו למקום הציבורי היחיד בגרמניה, שבו הייתה מעין התנגדות למשטר – היא באה לידי ביטוי באומץ, בבדיחות הדעת ובאלגנטיות. בבוקר ראיתי את בית המשפט העליון הפרוסי, בעל המסורת בת מאות השנים, קורס באופן מביש בגלל הנאצים. בערב חוויתי כיצד קומץ שחקני קברט ברלינאים קמו להציל את הכבוד בהדר ובחסד. בית המשפט העליון נפל. הקטקומבות קמו.

האיש שהוביל את דגלם של השחקנים לעבר הניצחון – הרי כל נחישות ושמירה על עמידה איתנה אל מול כוח העל הרצחני היא סוג של ניצחון – היה ורנר פינק. לאותו מנחה קברט קטן ששמו ללא ספק

מקום בהיסטוריה של הרייך השלישי – אחד ממקומות הכבוד המעטים שאפשר היה לתת באותם ימים. הוא לא נראה כמו גיבור, וכשלבסוף כמעט והפך לכזה, זה היה בניגוד לרצונו. לא היה זה שחקן מהפכני, וגם לא לגלגן עוקצני. לא דוד עם אבן הקלע שלו.

מהותו הפנימית ביותר הייתה תום לבב וטוב לב. בדיחותיו עדינות היו, הן ריקדו וריחפו באוויר. משחק המילים היה האמצעי העיקרי בו השתמש ליצירת כפל משמעות והוא הגיע לבסוף לוורטואוזיות בכך. הוא המציא את "פואנטה חבויה", וכמובן שעם הזמן היטיב להחביא את הפואנטות שלו. אולם את אמונתו לא זנח.

הוא המשיך לשמש מפלט של תום לבב וטוב לב במדינה שבה בדיוק התכונות האלה הופיעו ברשימת ההכחדה. בתכונותיו אלה התגלם אומץ אמיתי ואיתן בתור "פואנטה חבויה". הוא העז לדבר בתוככי לבה של גרמניה על המציאות במשטר הנאצי. במופעים שהנחה נהג להזכיר את מחנות הריכוז, החיפושים בבתים, הפחד הכללי, השקר הכללי. בלגלוג שלו היה שקט אותו לא ניתן לתאר במילים, ערגה ועצב. אך גם מקור בלתי רגיל לנחמה.

ה-31 במארכ 1933 היה אולי הערב הגדול ביותר שלו. האולם היה מלא עד אפס מקום באנשים, שנראה כי בהו לעבר תהום עמוקה בימים שלאחר מכן. פינק גרם להם לצחוק, כפי שמעולם לא שמעתי קהל צוחק. היה זה צחוק של פאתוס, צחוק של התרסה שנולדה מחדש, שהותיר מאחוריו

קהות חושים וייאוש. הסכנה עזרה להזין את הצחוק זה – האם אין זה בגדר נס שהאס אה לא הגיע למקום כבר זמן רב קודם לכן כדי לעצור את כל מבקריו? היינו כנראה ממשיכים לצחוק ברכב הירוק באותו ערב. בדרך זו הצלחנו להתרחק במידה כה רבה מכל סכנה או פחד.

